

КЊИГА ПРИЈАТЕЉСТВА

Сажет појмовник Ирана за децу

فرهنگنامه کوچک ایران برای کودکان صرب

اسی نام تو بہترین سرآغار

بی نام تو نامہ کی کنہ باز

САДРЖАЈ:

Књига пријатељства	1
Упознајте земљу Иран	6
Географија Ирана	7
Геополитика	10
Становништво Ирана	13
Десет најважнијих ствари о Ирану	15
- Десет најнасељенијих градова Ирана	16
- Десет важних историјских локалитета	21
- Десет најважнијих историјских личности	26
- Десет најпознатијих легендарних личности	32
- Десет најважнијих иранских обичаја	37
- Десет кључних догађаја у историји Ирана	42
- Десет најзначајнијих иранских уметности	46
- Десет сличних персијских и српских пословица	51
- Десет стихова из најпознатијих персијских песама	55
Норуз, иранска Нова година - најважнија и најлепша иранска прослава и традиција	56
Прича о чика Норузу и Биби Голбахар	
Прича о Захаку Мардушу из Фердосијеве „Шахнаме“	64
Легенда о Симоргу	73
Прича о паметном дечаку	79
Персијске речи у српском језику	81

Књига пријатељства

دوستان خوب صرب سلام

Здраво добри српски пријатељи. Име ваше земље нама, иранској деци, није баш добро познато. Наши очеви и мајке у прошлости су много пута чули и упамтили име Југославија. Али ми име ваше земље чешће чујемо због спортских тренера у иранским спортским клубовима.

Можда ни ви нисте баш упознати са нашом домовином Ираном и немате много информација о њој, па смо одлучили да се сами прво боље информишемо о Србији, а затим да вам представимо нашу земљу Иран.

Уз мало интернет претраге сада знамо да се ваша домовина Србија налази на Балкану, у југоисточној Европи. Главни град ваше земље је Београд, по државном уређењу је република и има веома стару историју и културу.

Знамо да је клима Србије скоро слична клими у Ирану, са четири лепа годишња доба, наравно, хладним зимама и врелим летима, и високом влажношћу ваздуха као што је време на северу Ирана.

Знамо да Србија има површину од око 88.500 квадратних километара и око 7 милиона становника.

За нас најпознатије личности Србије су истакнути српски научник Никола Тесла, чувени тенисер Новак Ђоковић и Слободан Ковач који је бивши селектор одбојкашке репрезентације Ирана. Наравно, наши родитељи се још увек сећају Јосипа Броза Тита, једног од оснивача Покрета несврстаних.

Знамо и то да су у Србији фудбалске екипе Црвена звезда и Партизан вечити ривали, као и наша два тима Персеполис и Естеглал, и да њихове дерби сусрете на стадионима бодри и по 100.000 гледалаца, баш као и код нас.

Волели бисмо да вас упознамо са историјом, културом, књижевношћу, уметношћу, рукотворинама, спортом и многим другим стварима из наше земље, као и да сазнамо више о вашој земљи. Због тога смо одлучили да напишемо ову књигу са циљем да стекнемо више пријатеља. Зато смо је назвали „Књига пријатељства“.

Упознајте земљу Иран

آشنایی با سرزمین ایران

Иран је држава у Азији, на Блиском истоку. Иран је у свету познат и као Персија, и има једну од најстаријих цивилизација на свету са историјом дугом преко седам хиљада година.

Иран је једна од најважнијих земаља у Азији, а и у свету, из различитих разлога. Неки од њих су број становника, рудници и налазишта нафте, гаса, бакра, гвожђа, као и бројни други природни ресурси, историјски и културни споменици, итд.

Да ли знате да су иранска култура и цивилизација одиграли важну улогу у развоју европске културе и цивилизације? Да ли знате да је из књига иранских научника као што је Абу Али Сина илити Авицена, који је живео пре хиљаду година, стотинама година предавано на европским универзитетима? Да ли знате да је ирански научник ЗакаријаРази открио алкохол и сумпорну киселину још пре 1.100 година? А да ли знате да је Хајам, велики персијски астроном, математичар и песник, пре око 900 година успоставио календар коме ни до данас нема сличног у погледу тачности?

Географија Ирана

آشنایی با جغرافیای ایران

Иран је 18. по величини држава на свету, и има површину од 1.648.195 квадратних километара.

Иранска клима је углавном топла и сува, али се може поделити на три региона: северни Иран са влажном медитеранском климом, западни са планинском климом и централни и јужни са топлем и сувом климом.

Планински венац Алборз са врхом Дамаванд висине 6.715 метара налази се на северу земље, док се планински венац Загрос са врхом Дена висине 4.404 метара налази на југоистоку Ирана.

Температурна разлика између различитих региона Ирана у истом тренутку може износити и више од 50 степени Целзијуса. Дакле, док неки уживају у скијању у планинама око Техерана на ски-стази Дизин, други у исто време уживају у купању и сунчању на плажама острва Киш у Персијском заливу.

Иран има излаз на три велике водене површине. На северу Ирана налази се Каспијско језеро које је највеће језеро на свету, а такође је и слано, па га зато многи називају још и Каспијско море. На југу се налазе Персијски залив и Оманско море преко којих Иран има приступ Индијском океану.

Највеће унутрашње језеро у Ирану је Урмија са веома сланом водом. Због велике концентрације соли у њему нема водених животиња. У језеру Урмија постоји велики број малих острва која су станиште птица селица и аутохтоних птица. На једном од тих острва изграђен је спектакуларни парк природе, у коме живе заштићене птице фламингоси и пеликани, као и персијски јелени лопатари.

Важна иранска острва у Персијском заливу и Оманском мору су: Киш, Кешм, Чабахар, Лаван, Велики Тонб, Мали Тонб, Абу Муса,

Геополитика Ирана

جغرافیای سیاسی

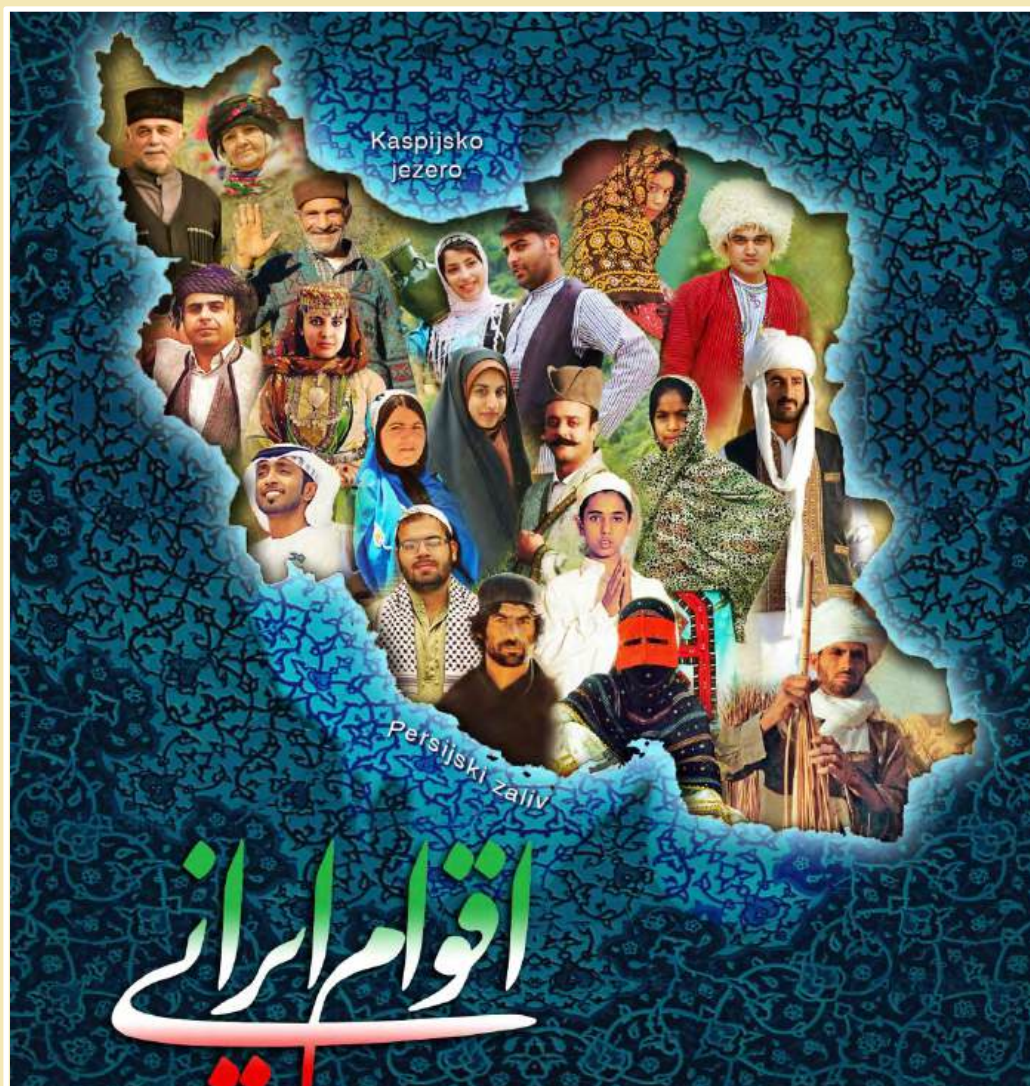

Народ Ирана је 1979. извео револуцију против корумпиране и угњетачке владе династије Пахлави, а Исламска Република је успостављена 1. априла исте године вољом већине народа и након референдума.

Већина становништва Ирана је муслиманске вероисповести, и то шиитске орјентације, тако да је званична религија дванаестоимамски шиитски ислам. Дванаестоимамски значи да су присталице учења о дванаест имама - потомака веровесника Мухамеда који су били предводници исламског света. У вашој земљи већина становника су хришћани и то православци, зар не? Као што у хришћанству постоје православци и католици, тако у исламу постоје шиити и сунити. Шиитски ислам могао би се поредити са православним хришћанством.

Иран има државно уређење Исламске Републике, у коме је највиша позиција Врховни вођа, који има титулу „Вали-е-факих“.

Политичко вођство је одговорност верског ауторитета којег бира парламент, а парламент бира народ на изборима.

Taj verski autoritet zove se Skupština eksperata, što znači da ga čine religiozni učeњaci i stručњaci koji mogu da utvrde i versku i političku kompetenciju, i da izaberu najbolju osobu koja ће водити државу.

Први вођа Исламске Републике Иран био је имам Хомеини, који је на власт дошао револуцијом иранског народа. Након његове смрти Врховни вођа је ајатолах Сејед Али Хамнеи.

Председник, који има улогу сличну извршном директору, бира се народним гласањем на четворогодишњи мандат, и може бити биран само два пута узастопно.

Чланови парламента се бирају директно народним гласањем на четворогодишњи мандат.

Локална и градска већа бирају се народним гласањем на четворогодишњи мандат.

Становништво Ирана

جمعیت ایران

Према последњем попису становништва из 2016. године, Иран је имао више од 80 милиона становника. Процене су да сада, 2022. године, више од 84 милиона.

Иран чини 31 провинција, односно покрајина, од којих је најмногољуднија провинција Техеран са 13 милиона становника, а најмање насељена провинција Илам на западу земље са 580.000 становника.

Просечна старост иранског становништва је 25,8 година, што значи да има пуно младог становништва, а просечан животни век је 76 година.

Иран је земља различитих етничких група, језика и религија које све заједно живе у миру и пријатељству.

Службени језик иранског народа је персијски. Изворни персијски језик говори 63% становника, 13,5% азербејџански турски, 8% дијалект Гилаки, 7% курдски, 2% говори дијалектом Лори, 2% дијалектом Балучи, 2% Туркмени, 1,6% становништва говори арапски, а 1% припадници других мањинских језика.

Десет најважнијих чињеница о Ирану

ده تا از مهمترین های ایران

Десет најнасељенијих градова

Десет важних историјских локалитета

Десет најважнијих историјских личности

Десет најпознатијих легендарних личности

Десет најважнијих иранских обичаја

Десет кључних догађаја у историји Ирана

Десет важних иранских уметности

Десет сличних персијских и српских пословица

Десет стихова из најпознатијих персијских песама

Десет најнасељенијих градова Ирана

ده شهر پر جمعیت ایران

1. Техеран

تهران

2. Машхад

مشهد

3.Исфахан

اصفهان

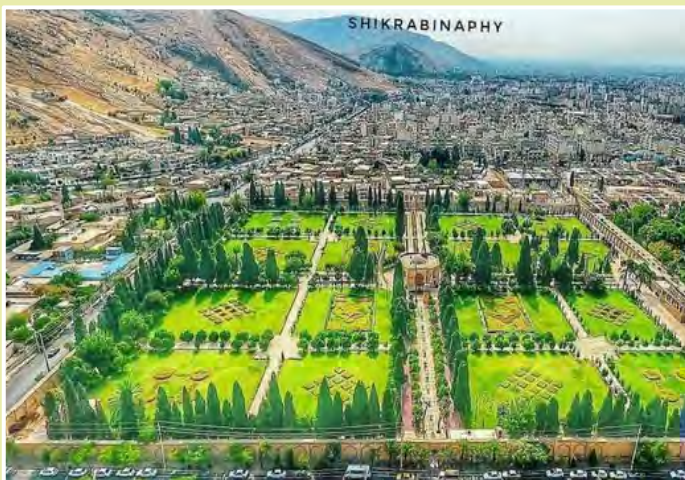
4.Караџ

کراچ

5. Шираз

شیراز

6. Табриз

تبریز

7.Ком

قم

8.Ахваз

اهواز

9. Керманшах

کرمانشاه

10. Урмија

ارومیه

Десет важних историјских локалитета

ده مكان تاريخی مهم ایران

شهر سوخته

1. Спаљени град, Забол,
покрајина Систан и
Балучестан

Старост: 6.000 година

شوش

2. Античко налазиште Суса
(Шуш)

Старост: 6.000 година.

نقش رستم

3. Накш-е Ростам, Марвдашт,
покрајина Фарс

Старост: више од 3.200 година

تخت جمشید

4. Персеполіс, Шираз,
покраїна Фарс

Старост: 2.500 година

طاق بستان

5. Таг-е Бостан, покраїна
Керманшах

Старост: 1.500 година

قره کلیسا

6. Црква Светог Тадеја,
покраїна Западни Азербейџан

Старост: 1.000 година

قلعه الموت

7. Замак Аламут у Казвину

Старост: 1.000 година

گنبد سلطانیه

8. Купола Солтаније, Занџан

Старост: 700 година

میدان امام (نقش جهان)

9. Трг Имама Хомеинија

(Накш-е Ђахан), Исфахан

Старост: 400 година

غار علیصدر

10. Пећина Алисадр, Хамедан,
највећа водена пећина на свету

Пут у дубину земље

سفری به اعماق زمین

Да ли сте читали књигу „Пут у средиште Земље“ познатог француског писца Жила Верна или можда гледали истоимену филм? Постоји место у Ирану где се осећате као да путујете у дубину земље. То је пећина Алисадр у близини града Хамедана, највећа водена пећина на свету кроз коју је могуће кретати се чамцем. До сада је истражено приближно 12 километара ове пећине, а само 2 километра је доступно за разгледање. Температура пећине је пријатна, између 12 и 16 степени Целзијуса, а дубина воде је 16 метара.

Десет најважнијих историјских личности

ده شخصیت مهم تاریخ ایران

کوروش

1. Кир Велики, оснивач Ирана, први краљ из династије Ахеменида и први законодавац људских права пре више од 2.500 година.

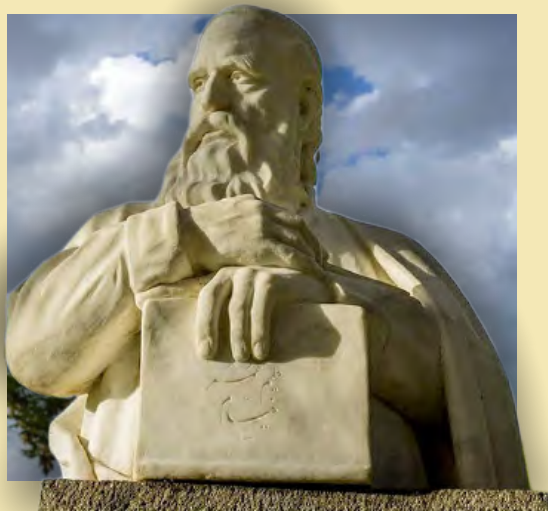
زرتشت

2. Заратустра, ирански пророк који је заговарао три принципа: добре мисли, добар говор и добра дела. Живео је око 1000. године пре нове ере.

خیام

3. Омар Хајам , Гијас ад-Дин Абу'л ал-Фатх Умар ибн Ибрахим ал-Хајам Нишапури (1048-1131) био је персијски полихистор, филозоф, математичар, астроном, астролог и песник. Сматра се једним од најутицајнијих мислилаца средњег века.

فردوسی

4. Хаким Абулкасем Фердоси, односно Фирдуси (940-1019/1025), аутор епског пева „Шахнаме“ у 60 хиљада стихова. Највећи национални песник Ирана.

ابن سینا

5. Ибн Сина, односно Авицена (980-1037), ирански филозоф и научник који је на Западу познат пре свега по свом епохалном делу „Канон у медицини“.

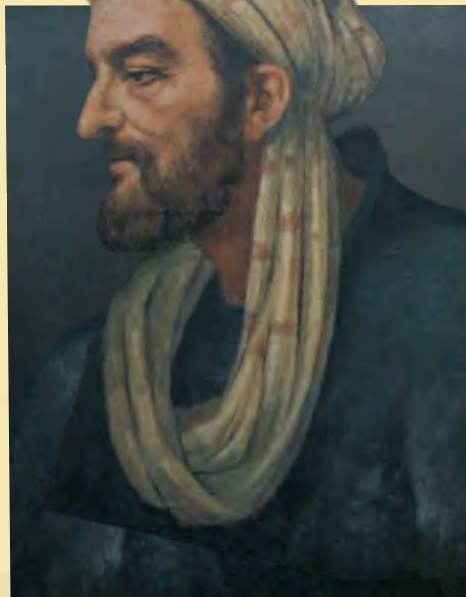
حافظ

6. Хафез Ширази, односно Хафиз (1325-1390), чувени ирански песник, аутор најлепших персијских песама, хваљен од стране највећих светских мислилаца као што је немачки песник Гете.

سعدی

7. Са'ди (1292-1210), велики ирански песник, аутор две књиге, „Бустан“ (Воћњак) и „Голестан“ (Ружичњак).

مولوی

8. Мевлана Руми (1207-1273), славни ирански песник, аутор чувене поеме „Месневија“.

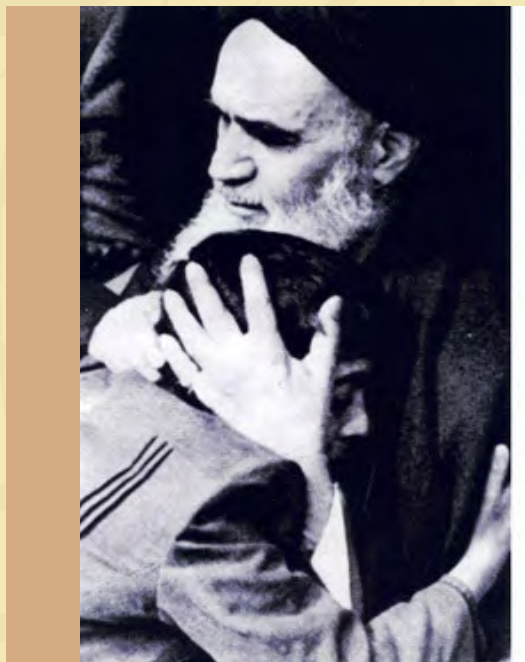
امير کبير

9. Мирза Мохамад Таги Кан Фарохани (1807-1852), познат као Амир Кабир, канцелар Ирана и покретач важних реформи у земљи.

امام خمينی

9. Рухолах Мусави Хомеини (1900-1989), познат као имам Хомеини, оснивач Исламске Републике и вођа Исламске револуције Ирана 1979.

چو زین حالت آگاه شد
چو بزم بران انجن برکدشت

سر افکند چون آب دریا خوش
ز سر دی فرزند بر جای خجسته

همان طبع بر جای مست و
ز جبین قاصد و شاد مست

من و کلفت راز
که سمت دران آینه کرد باز

ازان پیشه سرو با بوی مشک
یکم سرو ترماند و مضاف و مشک

بخجسته چو بشت با سر میک
ازان استان استان بند

Десет најпознатијих легендарних личности

ده شخصیت افسانه ی ایران

کیومرث

1. Према Авести (светој књизи Зороастријанаца), Кијумарс је био први човек, а према „Шахнами“ (иранском епу који је написао Фердоси) био је први краљ Ирана.

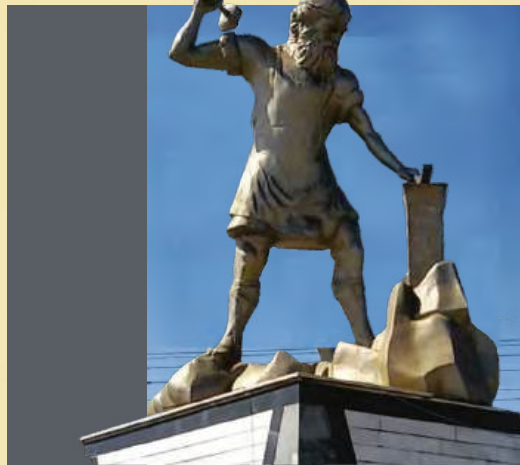
جمشید

2. Џамшид је легендарни ирански краљ, његово име се појављује у зороастријској светој књизи Авести. Према „Шахнами“ Џамшида, који губи достојанство због своје ароганције и поноса, убио је Захак Мардуш.

كاوه آهنگر

3. Каве Ахангар, ирански херој који устаје против тираније. Он свргава Захака са престола и на његово место поставља Ферејдуна.

زال

4. Зал (Рустемов отац), који је због своје беле косе напуштен у планинама и одгајан од легендарне птице Симорг.

رستم

5. Рустем, најпознатији легендарни херој Ирана из „Шахнаме“, најважнија митолошка фигура персијске књижевности.

سهراب

6. Сухраб, Рустемов син кога отац убија не знајући да му је син.

آرش کمانگیر

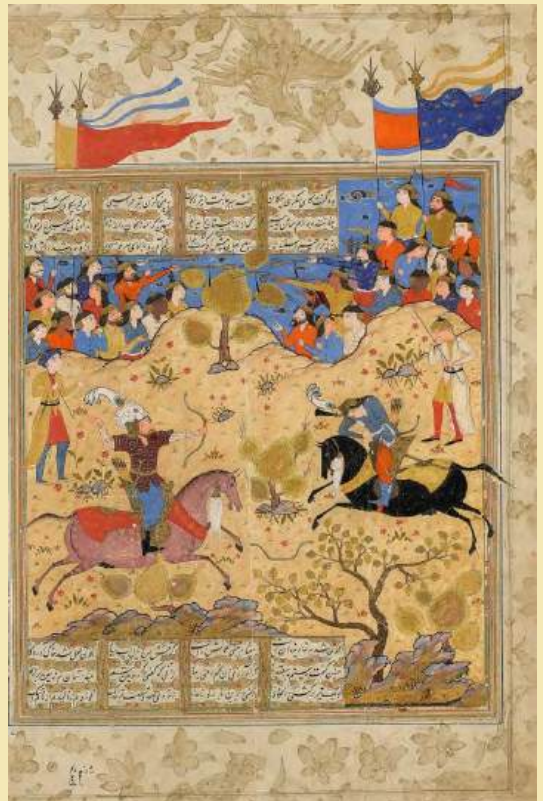
7. Араш Камангир, легендарни херој чија је одапета стреле означила границу Ирана. Стрела је летела неколико дана пре него што је пала на земљу.

اسفندیار

8. Есфандијар, легендарни ирански принц и ратник, који није могао бити поражен никаквим оружјем.

Једина слаба тачка биле су његове очи, па га је Рустем, по савету птице Симорга, гађао стрелом у око и тако га убио.

سیاوش

9. Сијаваш, легендарни принц,
симбол чистоте и невиности.

فریدون

10. Ферејдун, краљ који је
дошао на престо после
устанка Кавеа Ахангара и
свргавања тиранина Захака.

Десет најважнијих иранских обичаја

ده آداب و رسوم ایرانی

خانه تکانی

1. „Хане текани“ је један од обичаја пред Норуз, иранску Нову годину. Дословно значи „протресање куће“, јер тада људи бацају старе и непотребне ствари и чисте кућу.

چهارشنبه سوری

2. „Чахаршамбе сури“, последња среда у иранској години, када људи пале ватре и прескачу их

سفره هفت سین

3. Норуз, најважнији и најпопуларнији празник у Ирану. Означава почетак иранске године, а пада у тренутку наступања пролећа, 20. марта.

سیزده بدر

4. „Сизда бе дар“ дословно значи „тринаестог на врата“, а представља обичај да се тринаестог дана нове године изађе у природу.

يلدا

5. Јалда, најдужа ноћ у години, а пада 21. децембра и означава почетак зиме. Прве зимске ноћи породице се окупљају, једу нар, лубенице и орахе, читају поезију и причају приче.

جشن مهرگان

6. Фестивал Мехрган, после Норуза један од најзначајнијих празника, а означава почетак зиме.

پاتختی

7. Д а р и в а њ е
младенаца. Дан
након венчања,
породице младе и
младожење одлазе у
њихову кућу и дарују
их.

خواستگاری

8. Просидба, као и
код нас, важан је
обред који претходи
в е н ч а њ у .

Младожењина
породица тада
одлази у кућу
девојчиних
родитеља да запроси
њихову ћерку за
свога сина .

تعزیه

9. Тазија, форма је ритуалне драмске уметности којом се приповедају верски догађаји, историјске и митске приче и народно предање. То је религиозна представа која се одржава у знак сећања на жртву и страдање Хусеина, унука веровесника Мухамеда и његове мушке деце и следбеника у бруталном масакру на Карбали у Ираку 680. године нове ере.

نذری

10. Назри. То је храна коју људи дају другима, нарочито онима којима је потребна и сиромашнима, како би им се испуниле жеље или како би угодили Богу у посебним приликама као што су рођендан или смрт имама или током месеца Рамазана.

Десет кључних догађаја у историји Ирана

ده رویداد مهم در تاریخ ایران

تأسیس نخستین دولت ایران و اولین سند
حقوق بشر توسط کوروش

1. Успостављање иранске владе од стране Кира Великог и састављање првог документа о људским правима, 559. године пре нове ере.

حمله اسکندر مقدونی به پادشاهی ایران

2. Напад Александра Великог на Персијско царство, између 334. и 331. пре Христа.

تأسیس سلسله ساسانی

3. Оснивање династије Сасанида под вођством Ардешира Првог 224. пре Христа и проглашење зороастријске религије.

حمله مسلمانان به ایران و پذیرش اسلام
توسط ایرانیان

4. Напад муслимана на Иран и
усвајање ислама од стране
Иранаца средином 7. века.

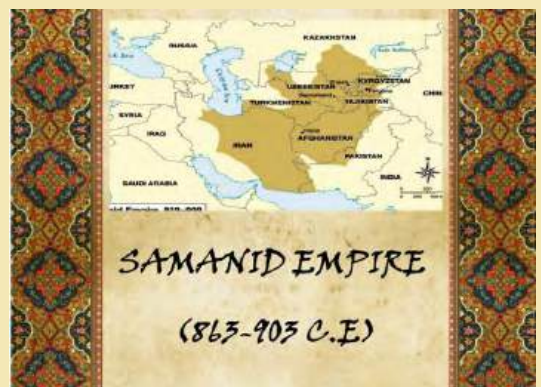
حمله مغول به ایران

5. Инвазија Монгола на Иран,
1220. године нове ере и
владавина монголских
династија до 15. века.

تأسیس سلسله سامانیان

6. Оснивање Саманидске
династије, прве независне
иранске династије након
арапске инвазије на Иран.

تأسيس سلسله صفويه

7. Оснивање династије Сафавида и прихватање шиизма, од 1501. до 1722. године.

انقلاب مشروطيت

8. Уставна револуција за добијање права и успостављање правде, 1905. године.

پیروزی انقلاب اسلامی ایران

9. Победа иранске Исламске револуције 1979. године под вођством имама Хомеинија и крај 2500 година монархије.

حمله عراق به ایران

10. Напад Ирака на Иран уз америчку подршку, 1980-1989.

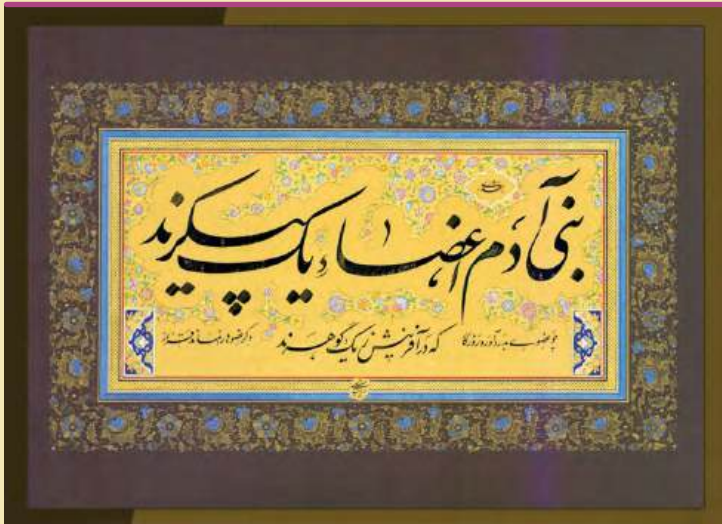

Десет најзначајнијих иранских уметности

ده هنر مهم ایران

1.Калиграфија.

خوشنویسی

2.Ткање ћилима и тепиха.

قالیبافی

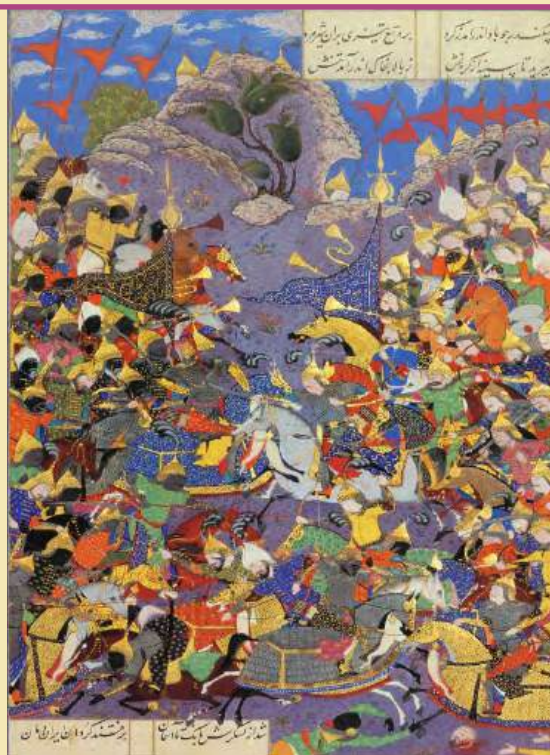
3. Гравирање на металима.

قلمزنی

مینیاتور

4. Минијатура, сликање са максималном елеганцијом и линијама исцртаним са минималном танкошћу.

6. Емајлирање. Емајл је глазура која услед топљења на површини металних предмета добија провидан ефекат, сличан глазираним плочицама.

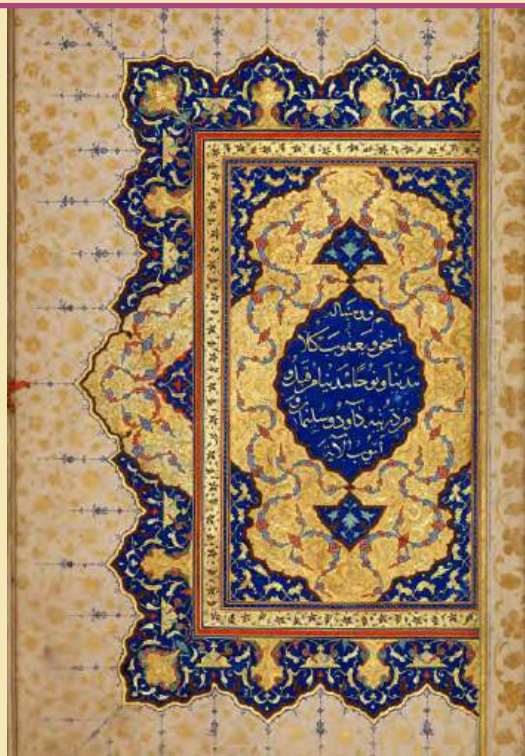

6. Резбарење у дрвету.

7. Интарзија.

Позлата, украшавање записа и слика златом и другим природним, биљним бојама.

خاتم کاری

8. Катам.

Постављање геометријских комадића кости или метала у дрво.

ترمه دوزی

9. Кашмирски вез. Шивење украсног дизајна на кашмиру користећи тамноплаву боју, перле и бисере.

کاشی کاری

10. Декорисање керамичким плочицама.

Керамичке цигле и плочице са глазуром од стакла за лепоту ентеријера или екстеријера зграде.

Десет сличних персијских и српских пословица

ده ضرب المثل معروف ایرانی

1. Чорба коју кувара два кувају
или је преслана или неслана.
Много бабица килава деца.

2. Од тебе покрет, од Бога
берићет.
Помози себи да ти Бог помогне.

3. Накривљен товар до куће не
стиже.
Једно криво дрво цео товар
распе.

4. Новац није медвеђа трава.
Новац не расте на дрвећу.

5. Трагач је и проналазач.
Ко тражи тај и налази.

6. Журба је ђавоље дело.
Журба је ђавоља работа.

7. Желети значи моћи.
Ко хоће тај и може.

8.Добра година се види још од
пролећа.

По јутру се дан познаје.

9.Брдо се са брдом не може
срести, али човек са човеком
може. Брдо се с брдом не
може састати, а живи се људи
састану.

10.Једна рука је без гласа
(Једном руком се не може
тапшати).

За све је потребно двоје.

/Један ко ниједан.

Десет стихова из најпознатијих персијских песама

ده شعر مشهور فارسی

1. У име Створитеља живота и мудрости,
Јер наше мисли бољег нису могле наћи.

Фердоси

2. Ако собом владаш, човек си,
Ако слепог и глувог не кињиш, човек си.

Рудаки

3. Људска бића су делови целине,
од једне те исте створени суштине.

Са'ди

4. Слушај фрулу како збори,
Растанка је туга мори.

Мевлана Руми

5. Дођи да руже расипамо и рујно вино да точимо,
Небески свод да распарамо и нови за се да стварамо.

Хафез

6. О, име твоје почетак је најбољи,
Без имена твог зар бих могао писати?

Низами

7. Дрво твог живота ако плодом знања роди,
Плавим небом овог света завладати ти ћеш моћи.

Насер Хосро

8. Не јадикуј за даном што је јуче прошао,
Не кукај због сутрашњег што још није дошао.

Омар Хајам

9. Ако некад другима ти задајеш јада,
Време ће ти вратити, питање је када.

Парвин Етесами

10. Сетиш ли се ти мене икада ил' не,
Ја те нећу заборавити чак ни најмање,
Довека ја жељно чекаћу тебе.

Нима Јушић

Норуз, најважнији и најлепши ирански празник и традиција

نوروز مهمترین و زیباترین جشن و سنت ایرانی

Драги српски пријатељи, и ви сигурно имате лепе празнике и прославе у својој земљи. Најважнија и најлепша традиција код нас Иранаца је прослава Норуза, иранске Нове године.

Норуз је један од најстаријих празника преосталих из древног Ирана који се обележава на дан почетка пролећа, 1. фарвардина по иранском, односно 20. марта по вашем календару, са великим ентузијазмом у различитим регионима и са посебним обичајима у сваком. Прослава Норуза је уобичајена традиција у земљама нашег региона, на пример у Таџикистану, Авганистану, Азербејџану, Индији, Пакистану, Киргистану и Турској, због чега је уписан на листу културног и духовног наслеђа Унеска 2009. године и препознат као заједничко људско наслеђе.

У Ирану су прва четири дана нове године државни празник, а школе су затворене до 13. дана нове године.

Чишћење куће, припрема празничног зеленила од клијале пшенице, сочива, мунг пасуља и слично, куповина нове одеће и поклона, спремање локалне хране и слаткиша су задаци пред почетак празновања Норуза.

Такође, уочи Норуза, у ноћи пред последњу среду у години (уторак увече), одржава се церемонија „Чахаршамбе сури“ када се пале и прескачу ватре и приређују ватромети, а последњег четвртка у години људи посећују гробове преминулих. Један од обичаја Норуза јесте и да се Нова година дочекује поред гробова недавно преминулих чланова породице.

Припрема трпезе стола „Хафт син“, највећег симбола Норуза, један је од најважнијих обичаја који се упражњавају у различитим регионима Ирана и један од заједничких ритуала међу свим етничким групама које славе Норуз.

На овој трпези обавезно се налази седам предмета које почињу словом с, односно персијском „син“, као што су: зачин сумақ, бели лук (сйр), осушени плодови олеастера (сенђед), посланица од пшеничник клица (саману), новчићи (секе), сирће (серке) и зеленило (сабзе).

Свака од њих симбол је важних ствари у животу као што су љубав и наклоност, живот, благослов, иметак и здравље. На трпезу се поставља и света књига Кур'ан, затим огледало као симбол јасноће и чистоће, као и мала златна рибица у води као симбол чистоће, сјаја и успешног рада. Ту је и јабука (сйб) као симбол здравља, свећа као знак светлости и сјаја, и цвет зумбула. А за лепоту трпезе стављају се украшена и фарбана јаја, уз орашасте плодове, слаткише и традиционална јела, а често је присутна и Хафезова књига поезије, Шахнаме или нека друга.

У време наступања Нове године, тачно када по званичном календару наступа пролеће, сви чланови породице окупљају се за трпезом „Хафт Син“, читају Кур'ан и моле се за добру нову годину и траже од Бога срећу.

Након новогодишњег честитања једни другима желе добру и благословену годину, а старији дарују поклоне млађима. Затим иду у посету старијим члановима породице.

Главна храна већине иранских породица на дан Норуза јесте пиринач са зеленишем и рибом, а сваки регион припрема своја званична и локална јела у ноћи Норуза по сопственој традицији.

Коначно, последњег дана празника 13. фарвардина породице одлазе у природу да уз добру храну и дружење испрате Норуз и припреме се за предстојећу годину.

А када говоримо о Норузу, добро би било да испричамо и причу о чика Норузу и Биби Голбахар.

Била једном једна старица по имену Биби Голбахар. Последњих дана зиме очистила би своју малу кућу од прашине и прљавштине. Полила би и очистила своје двориште. Имала је малу златну рибицу која је плувала на дну плавог базенчића у њеном дворишту.

Прострла би мали ћилим на трему своје куће и на столу разастрла прелеп ручно ткани столњак и на њега ставила јабуку, саману, сирће, изданке пшенице, новчиће, сумак, зумбул, огледало, слаткиши, орахе и шарена јаја. Обукла би нову одећу и села да чека чика Норуза. Јер знала је да ће јој, када дође чика Норуз, доћи и његова лепа деца и унучићи које је много волела, и да ће се ослободити усамљености.

Чика Норуз је био старац са белом брадом и шеширом од филца, са штапом у рукама.

Сваке године првог дана пролећа преселио би се у град са врха планине где је живео.

Када би чика Норуз дошао у кућу Биби Голбахар и видео је како спава, није хтео да је буди, па би ћутке појео чај и слаткише, убрао цвет из баште, ставио јој га у руке и отишао.

Када би Биби Голбахар отворила очи, видела би да је у њеним рукама цвет и да је неко дирао слаткише: тада би схватила да је долазио чика Норуз.

Биби Голбахар би уздисала и осећала се тужно, али би говорила себи: „Да, нисам видела чика Норуза, али успомена на њега, а то је ово прелепо цвеће, је овде. Сигурно ћу остати будна следеће године.“

Чика Норуз би опет силазио са планине тек првог дана пролећа. Биби Голбахар би га опет жељно чекала, али се иста прича понављала сваке године. Ни до дана данашњег Биби Голбахар није успела да види чика Норуза, али сваког пролећа види и осети његов мирис у ваздуху, на земљи и у природи. И то би била наша прича о чика Норузу и Биби Голбахар.

Прича о Захаку Мардушу из Фердовсијеве „Шахнаме“

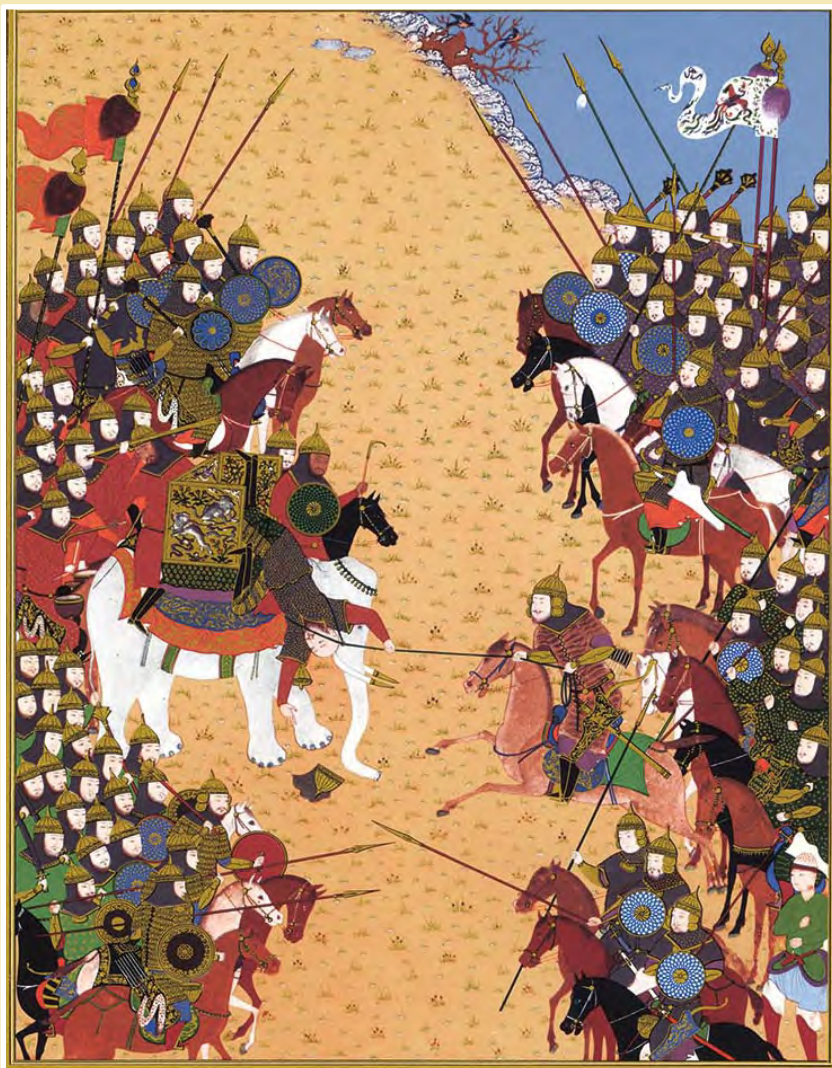
تمثيل درباره ضحاک (شاهنامه)

Драги пријатељи, као што смо раније рекли, Фердоси је највећи национални песник Ирана, а пре хиљаду година је заувек сачувао национални идентитет и персијски језик писањем епског спева по имену „Шахнаме“, што значи „књига краљева“. „Шахнама“ је пуна прича и легенди, наравно, све су у стиховима, а ми их причамо у форми прича ради бољег разумевања.

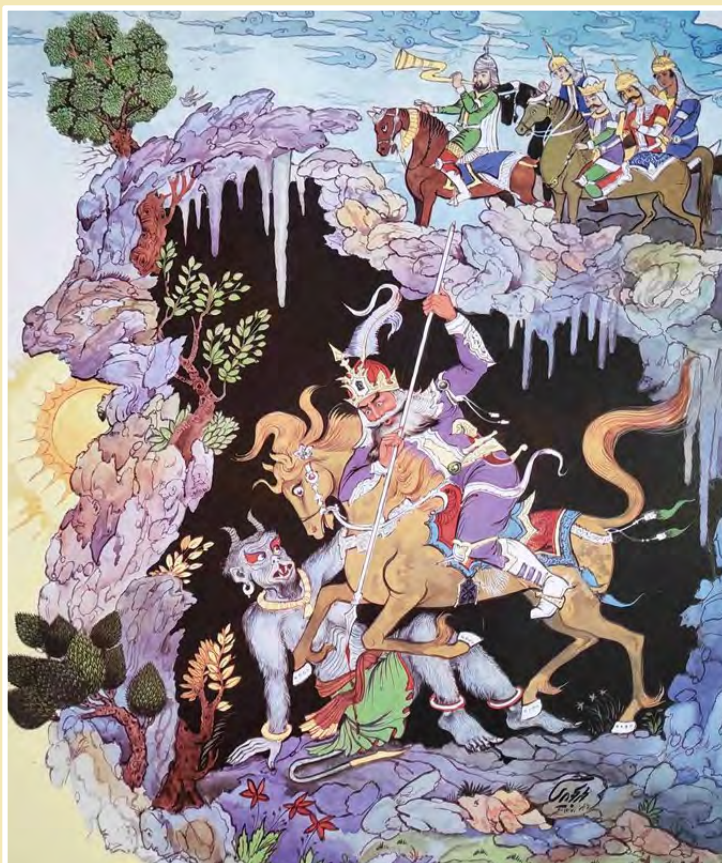
Био једном, а можда и није, у једној далекој земљи један краљ по имену Мардас. Мардас је био добар краљ и сви су га волели. Био је веома праштајући и праведан, али је имао сина по имену Захак који је, за разлику од свог оца, био неваљао и лош човек.

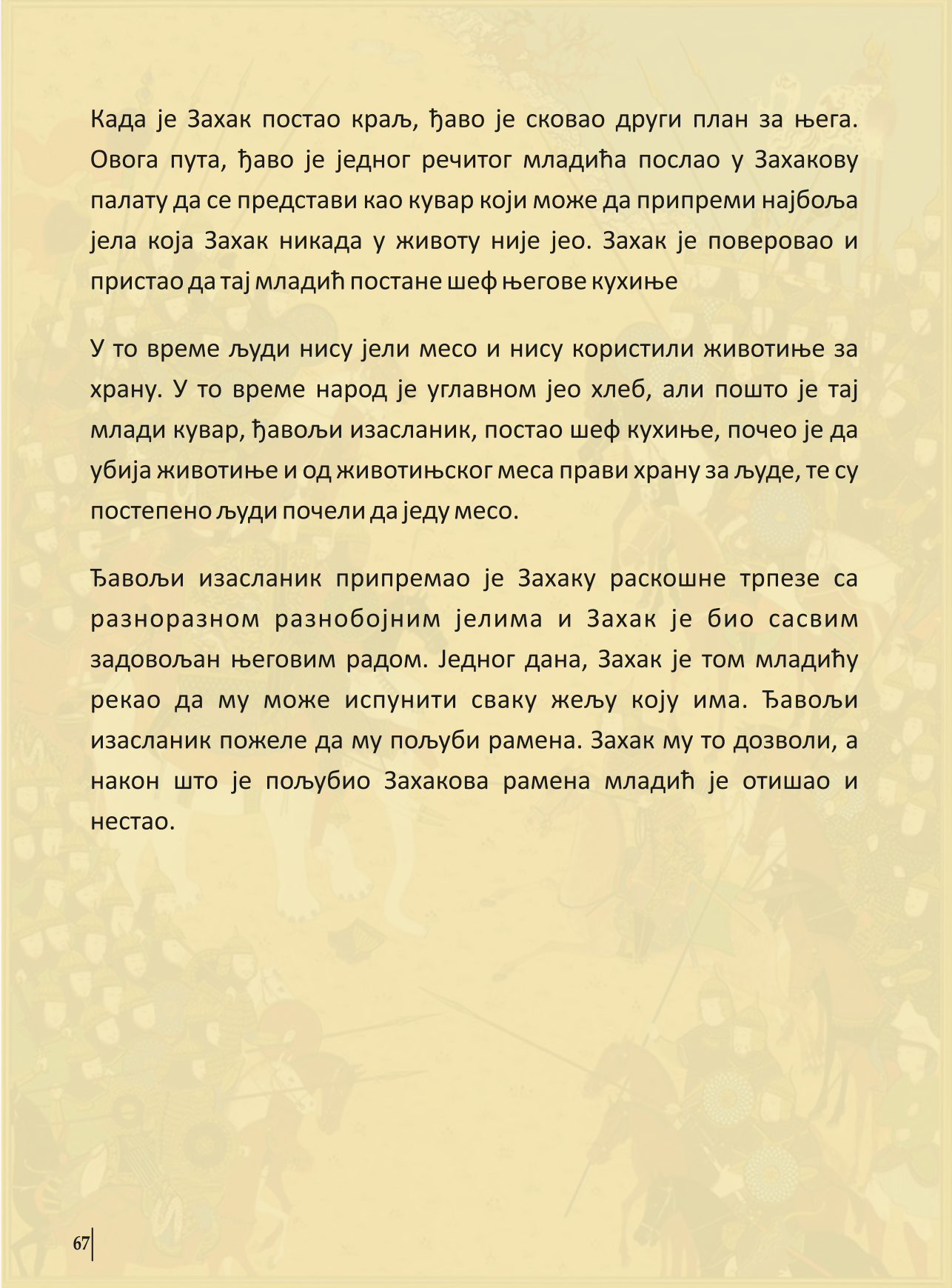
Једнога дана пред Захаком се појавио Ђаво који се претворио у човека и испричао толико занимљивих прича и слатких и лепих речи да се Захаку допао.

Ђаво се нагну према Захаку и рече: „Ја знам тајне које нико не зна осим мене“. Захак је инсистирао да му каже те тајне. Ђаво рече да ће му рећи, под условом да их никоме не ода и да уради шта год му он каже. Захак прихвати његов услов.

Ђаво је питао Захака: „Зашто да твој отац буде краљ? Ти си достојан краљевске власти и требао би постати краљ“. У почетку, Захак је био мало узнемирен због тога, али када се суочио са ђаволовим искушењима, прихватио је његове речи. Мардас је у својој кући имао прелепу башту у коју је ишао на богослужење сваке ноћи. Једне ноћи, са својим искушењима, сатана је одвео Захака у башту и на путу куде је Мардас требало да прође ископао бунар и затрпао га травом. Када је Мардас стигао у башту и хтео да пређе, пао је у бунар и умро. После његове смрти, краљ је постао његов син Захак.

Када је Захак постао краљ, ђаво је сковао други план за њега. Овога пута, ђаво је једног речитог младића послао у Захакову палату да се представи као кувар који може да припреми најбоља јела која Захак никада у животу није јео. Захак је поверовао и пристао да тај младић постане шеф његове кухиње

У то време људи нису јели месо и нису користили животиње за храну. У то време народ је углавном јео хлеб, али пошто је тај млади кувар, ђавољи изасланик, постао шеф кухиње, почео је да убија животиње и од животињског меса прави храну за људе, те су постепено људи почели да једу месо.

Ђавољи изасланик припремао је Захаку раскошне трпезе са разновразном разнобојним јелима и Захак је био сасвим задовољан његовим радом. Једног дана, Захак је том младићу рекао да му може испунити сваку жељу коју има. Ђавољи изасланик пожеле да му пољуби рамена. Захак му то дозволи, а након што је пољубио Захакова рамена младић је отишао и нестао.

Недуго затим две црне змије су изашле из места где је ђавољи изасланик пољубио Захакова рамена. Змије су постајале све веће сваког дана. Захак је наредио да се змије ишчупају из корена, али су му змије и даље излазиле из рамена. Мало по мало, народ је сазнао за змије које расту из Захакових рамена. Захак је звао познате лекаре да га што пре излече, али ниједан лек којим су га лечили није помагао.

Онда се ђаво појавио обучен у лекара и рекао Захаку да је бескорисно убијати змије, боље их је хранити сваки дан да му не нашкоде и не сметају, а њихова храна је два људска мозга дневно. Можда ће их мало по мало уништити једење људског мозга. Захак Мардуш је од тог дана наредио да се сваки дан убија по двоје младих људи и да се змије хране њиховим мозговима. Мало по мало почела је паника међу људима.

Током његове владавине уништена је уметност и знање. Једна од ствари које је Захак урадио током своје владавине била је да убије иранског краља Џамшида. Џамшид је имао две сестре, Шахназ и Арнаваз, које је Захак отео и одвео у своју палату након што је убио Џамшида.

Једне ноћи Захак је сањао да га је један младић ударио буздованом по глави, а други га везао кожним ременом и да су га, уз помоћ још двоје људи, одвели на коњу на планину Дамаванд.

Након што је уснио овај сан, Захак је позвао све тумаче снова да му га протумаче, али нико није имао храбрости да протумачи његов сан. Један од религиозних учењака је рекао да је тумачење тог сна да ће сви умрети и да ће се ускоро родити јунак по имену Ферејдун, који ће заратити са Захаком и челичним буздованом га ударити глави и избацити га из палате. Убиће и његову краву која га је отхранила.

Захак Мардуш је потом почео да тражи Ферејдуна и свуда је слао своје уходе да га пронађу. У исто време, Ферејдун је рођен, када је његова мајка сазнала да га траже, одвела га је на планину и оставила га са човеком коме је веровала. Ферејдун је наставио да живи на тој планини и његова храна је било кравље млеко. После неког времена,

Ферејдуново скровиште су открили Захакови шпијуни, те он одлази у планину где је спалио кућу у којој је Ферејдун живео, и убија његову краву. Али, никакав траг од Ферејдуну није могао да пронађе. Ферејдун, сада снажан младић, отишао је код своје мајке и питао је каква је његова животна прича. Његова мајка му је испричала и Ферејдун је одлучио да се бори са Захаком. Захак, који је схватио да је Ферејдун постао снажан младић који је кренуо против њега, смислио је решење и одлучио да напише лажну изјаву у којој је писало да Захак није учинио ништа осим добрих дела у Ирану и другим земљама. Тражио је од свих старешина да то потпишу, и нико се није усудио да се успротиви, него су потписали. У међувремену, ковач по имену Каве је упао у палату и поцепао изјаву.

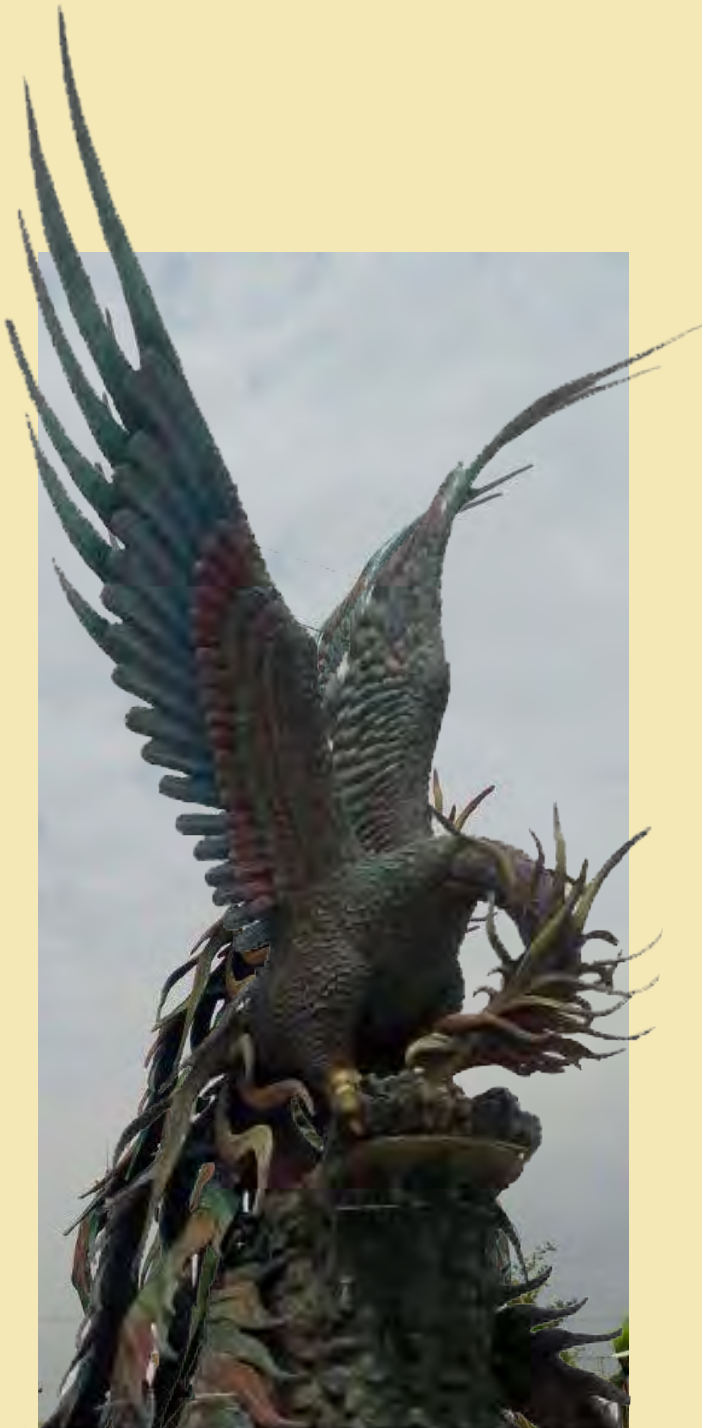
На крају, уз помоћ Кавеа Ахангара, Ферејдун уништава Захакову магију. Уништио је све вештице и ослободио Џамшидове сестре, али сам Захак је побегао у Индију. Када је Захак обавештен да је Ферејдун ушао у његову палату, окупио је своје трупе, ушао у град и запутио се ка својој палати. Ферејдун, који га је тајно пратио за то време, успео је да га савлада и коначно га удари по глави својим буздованом и одведе га на планину Дамаванд баш као што је Захак сањао, и тамо га заточи заувек.

Легенда о Симоргу

افسانه سيمرغ

Добри пријатељи, једна од иранских легенди јесте и прича о Симоргу из књиге „Говор птица“ Атара Нишабурија, једног од познатих иранских песника. Прича иде овако: Била једном једна далека шума у којој су живеле прелепе птице. Оне су из прича одувек слушале да иза шуме, на веома високој планини званој Каф, живи веома велика, јака, непобедива и лепа птица по имену Симорг. Шумске птице су пожелеле да оду на ту планину и виде непобедивог Симорга и живе са њим.

Добри пријатељи, једна од иранских легенди јесте и прича о Симоргу из књиге „Говор птица“ Атара Нишабурија, једног од познатих иранских песника. Прича иде овако:
Била једном једна далека шума у којој су живеле прелепе птице. Оне су из прича одувек слушале да иза шуме, на веома високој планини званој Каф, живи веома велика, јака, непобедива и лепа птица по имену Симорг.
Шумске птице су пожелеле да оду на ту планину и виде непобедивог Симорга и живе са њим.

Једнога дана су отишле код најмудрије птице Пупавца и рекле му: „О Пупавче! Не можемо више да чекамо и одлучиле смо да кренемо на пут да упознамо Симорга. Молимо те да нас предводиш на овом путовању.“

Мудри Пупавац је рекао: „Драги моји, дивим се вашем циљу, али знате ли колико је овај посао тежак и опасан? Суочићете се са многим опасностима и проблемима на овом великом путовању. Глад, жеђ и грабљивци, као и могућност да неко од вас страда. Боље је да се предомислите и наставите са својим лагодним животом.“

Али птице нису одустајале и сваким даном су све више инсистирале на овом путовању док Пупавац није прихватио и рекао: „Пошто сви толико инсистирате, кренућемо на наше путовање. Добро се одморите и припремите за пут.“

Сутрадан су се све птице окупиле у великој равници и полетеле за Пупавцем. Небо је било пуно птица различитих боја, птица које су бројале секунде да стигну до Симорга. Али путовање, као што је Пупавац упозорио, није било лако. Пролазили су дани и дани. Летели су преко равница и мора.

Понекад су их хватале кише и олује, а понекад су птице умирале од глади или умора. Али остале птице су помагале једна другој и наставиле свој пут на овај начин. Сваким даном број птица се смањивао, али оне нису губиле наду све док се у даљини није почела назирати планина Каф. Пупавац је рекао својим пријатељима: „Чуо сам да Симорг живи у пећини на овој планини.“

Птице су биле веома нестрпљиве да виде Симорга. Коначно је путовање завршено. Стигли су до врха планине Каф, прелетели га и слетели пред улаз у пећину и позвали Симорга, али нико није одговорио. Били су веома уморни и поспани. Мудри Пупавац погледа своје уморне, али упорне и жељне другове, и у том тренутку у његовим очима бљесну искра. Радосно је пробудио своје пријатеље и рекао им: „Знате ли која је тајна Симорга? Прави непобедиви Симорг смо ми - тридесет птица које су достигле свој циљ после месеци патње и нису изгубиле наду.“

Птице су се гледале у неверици, а када су се пребројале и погледале своја снажна крила, схватиле су да је мудри Пупавац био у праву: тридесет уједињених и непоколебљивих птица сада је постало непобедиви Симорг. Симорг на фарсију, персијском језику, значи велика непобедива птица.

Прича о паметном дечаку

داستان پسرک باهوش

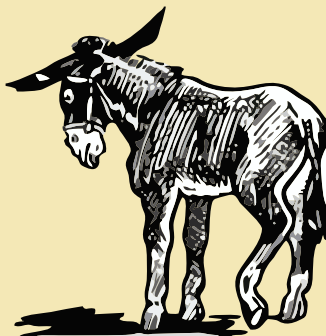
Једном давно, паметни дечак по имену Данеш (данеш на персијском значи 'знање') живео је са родитељима у једном од иранских села. Иако нису били богати и живели су врло једноставним животом, били су срећни. Једног дана Данеш је носио храну свом оцу који је радио у пољу и на путу је угледао трагове магарца и зрневље пшенице на земљи. Питао се: „Зашто власник овог магарца није купио ова зрна пшенице?“

Дечак је погледао околу, а ни магарца ни власника не бејаше на видику. На путу кући угледа да му прилази неко, задихан човек који га упита: „Сине, да ниси видео мог магарца на путу?“

Данеш га је са осмехом упитао да ли је магарац хром и једноок и да ли носи жито. Човек је радосно одговорио: „Да, где је?“

Данеш је одговорио: „Не знам, нисам видео магарца на путу.“

Човек се наљутио што дечак негира да је видео магарца иако га је тачно описао, и рече: „Мали, ти мене завитлаваш? Сада те водим код судије да видим шта ће урадити са тобом лажове, сигуран сам да си видео мог магарца, али не желиш да ми га вратиш.“

Данеш је веома узнемирено одговорио: „Нисам те лагао.“

Али човек није веровао његовим речима и одвео је дечака код судије. Након што је чуо целу причу, судија се обратио Данешу речима: „Синко, ако уопште ниси видео магараца, како си знао да је слеп и хром и да носи жито?“

Данеш је рекао: „Уважени судијо, неке ствари се могу видети из самих трагова које остављају. Истини за вољу, магарац је носио пшеницу јер је било зрневља пшенице на путу. Магарац је био слеп на десно око јер је пасао само траву са леве стране пута, иако му је трава са десне стране била ближа и зеленија. Знам да је магарац хром јер се из трагова копита на земљи види да је хром.“

Након што је саслушао дечакове речи, судија је био задовољан његовом интелигенцијом и рекао власнику магараца да се извини дечаку. Од тог дана сви су поштовали паметног дечака, а понекад су га и питали за савет и да им реши проблеме.

Након што је саслушао дечакове речи, судија је био задовољан његовом интелигенцијом и рекао власнику магарца да се извини дечаку. Од тог дана сви су поштовали паметног дечака, а понекад су га и питали за савет и да им реши проблеме.

Персијске речи у српском језику

بعضی کلمات فارسی در زبان صربی

Драги српски пријатељи, када смо писали ову књигу и претражујући интернет, наишли смо на веома занимљив чланак. Нисмо знали да у вашем језику постоји око 1500 персијских речи. Ово такође може бити једна од тема за наше боље упознавање и дружење. Ево неких од тих речи:

аждаја	еждеха	اژدها	пистаћ	песте	پسته
амбар	амбар	انبار	сапун	сабун	صابون
базар, пазар	базар	بازار	сат	са'ат	ساعت
бајат	бајат	بیات (کهنه)	сирће	серке	سرکه
бакшиш	бахшеш	بخشش	спанаћ	есфенађ	اسفناج
два	до	دو	тазе	тазе	تازه
див	див	غول	тамбура	тамбур	تنبور
дугме	догме	دگمه	туршија	торши	ترشی
душман	дошман	دشمن	ћевап	кабаб	کباب
Ђердап	гердаб	گرداب	ћилим	келим	گليم
калуп	калеб	قالب	урма	хорма	خرما
караван	караван	کاروان	чај	чај	چای
кашика	кашок	قاشق	чарапа	ђураб	جوراب
кутија	кути	جعبه	чесма	чешме	چشمه
лала	лале	لاله	чобан	чупан	چوپان
лимун	лиму	ليمو	џигерица	џегар	جگر
мајмун	мејман	میمون	шалваре	шалвар	شلوار
мезе	мезе	مزه	шафран	заферан	زعفران
мердевине	нардеван	نردبان	шест	шеш	شش
миш	муш	موش	шећер	шекар	شکر
нана (бака)	нане	ننه	шимшир	шемшад	شمشاد
нана (биљка)	нана	نعناع	шкембе	шекам	شکم
нар	анар	انار			
нафта	нафт	نفت			
нишан	нешан	نما(منظره)			
нов	ноу	نو			
обрва	абру	ابرو			
пет	панђ	پنج			
пилав	поло	پلو			
пиринач	беренђ	برنج			

Ајлар Хосеин Голипур –
град Кабудараханг,
покрајина Хамедан

Ајлар Хосеин Голипур –
град Кабудараханг,
покрајина Хамедан

Таха Рахими – град
Горган, покрајина
Голестан

Реза Сарбази –
Парсабад, покрајина
Ардабил

Фатеме Зареи-Гаин –
покрајина Јужни
Хорасан

У сарадњи са Иранским
културним центром у
Београду и Дечјим
културним центром
Београда, Позориштем
лутака Пинокио, Дечјим
културним центром
Нови Сад, Културним
центром Нови Сад,
Основном школом 23.
октобар у Сремским
Карлучима и Основном
школом Ђифимија у
Обреновцу од 1. до 7.
новембра 2022. године
одржана је емисија
„Недеља српског и
иранског дечјег
пријатељства

